

Beeldende begrippen

Asymmetrische compositie

Het beeld kan op geen enkele manier in twee gelijke helften worden gedeeld. Veel organische stoffen zijn asymmetrisch.

Symmetrische compositie

Symmetrisch betekent spiegelbeeldig, beelden waarbij de helften boven- onder, links- rechts, gelijk zijn aan elkaar. Regelmatige geometrische en stereometrische vormen zijn altijd op één of meerdere manieren symmetrisch.

Geometrische compositie

Geometrische figuren/vormen kunnen met een liniaal en passer gemakkelijk getekend worden. Voorbeelden van geometrische vormen zijn: vierkanten, cirkels, rechthoeken ect. Geometrische vormen kunnen ook ruimtelijk zijn. Geometrische vormen worden vaak in de bouw toegepast, omdat ze makkelijk en snel gemaakt kunnen worden.

Organische compositie

De vormen zijn afgeleid van plantaardige, dierlijke en menselijke vormen. Ze lijken op natuurlijke wijze te zijn gegroeid. De vormen zijn vaak rond, vloeiend en grillig.

Diagonale compositie

Een compositierichting, dat een dynamische compositie weer kan geven. De ordening loopt via een diagonaal op het beeldvlak.

Slingerend/spiraalvormige compositie

Bij een slingerende compositie is er door het werk een denkbeeldige S-lijn te zien.

Driehoeks compositie

In het bijzonder in de Renaissance werd de driehoek als compositiegrondvorm veel gebruikt. De compositie heeft een horizontale basis en gelijkbenige opbouw. Dat levert een rustig en evenwichtsbeeld op. De piramide compositie is de ruimtelijke variant van de driehoek compositie

Overall compositie

Het is een overzichtelijke manier van ordenen waarbij geen elementen extra nadruk krijgen. Alle elementen zijn regelmatig over het beeldvlak verdeeld, dus geen overlapping.

Centrale compositie

We spreken van een centrale compositie als er een centraal punt is (dikwijls in het midden gelegen van het werk) waar alle andere elementen naartoe gericht lijken te zijn, dat noemt men een aandachtscentrum. Het is ook een symmetrische compositie.

Primaire kleuren

Rood, geel en blauw zijn de primaire kleuren. Het zijn de zuiverste kleuren. Andere kleuren kunnen worden gemengd van deze primaire kleuren. In verzadigde kleuren zitten geen sporen van andere kleuren. Ze zijn zuiver 1 kleur.

Secundaire kleuren

Dat zijn de kleuren groen, oranje en paars. Ze zijn niet zuiver, omdat ze gemengd zijn uit twee primaire kleuren.

Tertiaire kleuren

Dat zijn de onzuiverste kleuren, want ze bestaan uit een mengsel van drie primaire kleuren.

Warm/ koude kleuren

Het gebruik van warme kleuren naast koude kleuren geeft een contrast. Warme kleuren springen eruit terwijl de koudere kleuren verder weg lijken. Met warm/koude kleuren kan diepte worden gesuggereerd.

Licht/donker contrast

Het gaat hierbij om het contrast in helderheid. Donkere en lichte kleuren steken tegen elkaar af. Met licht/donker contrast kan diepte worden gesuggereerd.

Kleur/kleur contrast

Bij dit contrast zie je verschil tussen twee naast elkaar gebruikte kleuren. Het gaat dan om het contrast tussen twee kleursoorten. Bij elk contrast tussen twee kleuren is sprake van kleur/ kleur contrast.

Complementair contrast

Twee tegenover elkaar liggende kleuren in de kleurencirkel worden naast elkaar geplaatst. De kleuren versterken elkaars werking, rood lijkt roder naast groen, dan naast oranje. Sinaasappels worden dan ook verkocht op een donkerblauw papiertje.

Kwaliteits contrast

Het gaat hierbij om het contrast in zuiverheid of verzadiging tussen twee kleuren van dezelfde kleursoort

Kwantiteits contrast

Het gaat hierbij om de tegenstelling in grootte van de oppervlakken die twee verschillende kleurvakken vullen.

Simultaan contrast

Kleuren, die als ze naast elkaar gebruikt worden elkaar beïnvloeden. Die werking treedt o.a. op bij complementaire kleurcontrasten. De wederzijdse beïnvloeding van kleuren, die tegelijk ons netvlies raken, wordt simultaan contrast genoemd.

Expressief kleurgebruik

De kleuren die worden gebruikt drukken de stemming van de maker uit. De kleuren die gebruikt worden zijn vaak erg fel.

Impressief kleurgebruik

Hierbij wordt geprobeerd d.m.v. kleur de veranderlijke indrukken van kleur, de veranderende indrukken van licht en schaduw vast te leggen. De kleuren komen overeen met de indruk op een bepaald moment van iets.

Kleurperspectief

Er wordt gebruik gemaakt van typische kenmerken van kleuren. Bv: rood is opdringerig, dus lijkt naar voren te springen. Kleurperspectief wordt vaak bij reclame toegepast.

Atmosferisch perspectief

De kleur verandert naar de horizon geleidelijk naar blauwachtig

Symbolisch kleurgebruik

Aan de kleuren wordt een diepere betekenis toegekend. Die betekenis verschilt per cultuur.

Functioneel kleurgebruik

Het gebruiken van kleuren die een bepaald kenmerk toegekend hebben gekregen. Bv: boven een nooduitgang hangt een groen bordje. 'Groen' betekent hier veilig. Maar ook de elektrische bedrading heeft een functionele kleur gekregen. Kleur kan ook op een functionele manier worden gebruikt om een bepaalde sfeer te scheppen.

Monochroom kleurgebruik

Het gebruiken van maar één kleur.

Vervreemdend kleurgebruik

Kleurgebruik dat afwijkt van het normale. Bv: geschilderde paarse bomen.

Pointillisme

Een schilderstijl waarbij met verf kleine stipjes naast elkaar op een doek worden geplaatst. Op een afstand lijkt het doek licht uit te stralen.

Omklappen

Alle aanzichten worden weergegeven van een bepaald beeld. Alle kanten zijn dan even belangrijk. Omklappingen worden het meeste in primitieve kunst en door kubisten toegepast.

Groot/ Klein

Grote en kleine voorwerpen/ beelden worden naast elkaar geplaatst. Dit kan ruimte suggereren.

Overlapping

Een manier van ruimte suggestie. Een deel van een voorstelling wordt achter een andere voorstelling geplaatst.

Lijnperspectief

Lijnen die in werkelijkheid evenwijdig lopen, komen in de tekening bijeen in een verdwijnpunt (bv. op de horizon).

1-puntsperspectief

Het tekenen vanuit één punt. Lijnen/ voorwerpen die verder weg zijn, worden kleiner hierdoor. De lijnen/voorwerpen die dichterbij zijn lijken groter.

2-puntsperspectief

Hierbij wordt getekend vanuit twee punten. Je krijgt dan ook twee vlakken van een voorwerp te zien.

Vogelvluchtperspectief

Als de horizon extreem hoog ligt, dan spreekt men van vogelvluchtperspectief. Het lijkt alsof de waarneming gedaan wordt vanuit het standpunt van een vogel.

Kikvorsperspectief

Hierbij ligt de horizon extreem laag. Er wordt tegen het beeld opgekeken.

Plans

De indeling in plans is een compositorische indeling van het beeldvlak. De indeling is horizontaal. Met plans ontstaat ruimtesuggestie of dieptewerking. Meestal zijn er drie plans: - voorplan(voorgrond) - middenplan - achterplan(achtergrond). Het achterplan ligt hoog op het vlak en stelt datgene voor wat het verst weg ligt. Hierbij worden de dingen die dichterbij staan groter afgebeeld dan de dingen ver weg. Ook gebruikt men bij plans overlapping.

Standpunten

Het standpunt is de plaats van waaruit iets is bekeken en afgebeeld. Een standpunt kan hoog of laag zijn. Door veranderingen van standpunt verandert de kijk op het tafereel. Drie standpunten: - bovenaanzicht - zijaanzicht - onderaanzicht.

Stapeling

Bij stapeling wordt diepte gesuggereerd door delen van de voorstelling die verder weg liggen in lagen boven elkaar af te beelden.

Schaduwen

Schaduw is het effect van licht. Schaduwplekken ontstaan omdat er weinig of geen licht op valt. Er worden verschillende schaduwen onderscheiden - de eigen schaduw: ontstaat in de vorm zelf, omdat er geen direct licht op valt - de kernschaduw: het middelste, donkerste deel van de eigen schaduw - de slagschaduw: zichtbaar op een ander voorwerp (als de omgeving hoogteverschillen heeft, wordt de slagschaduw gebroken).

Meelicht

Licht dat van voren (van achter de beschouwer) op het tafereel valt. De slagschaduwen vallen naar achteren.

Tegenlicht

Tegenlicht heeft de neiging te verblinden. Bij fel tegenlicht zijn alleen de silhouetten zichtbaar. De slagschaduwen vallen naar voren.

Zijlicht

Zijlicht valt van opzij op het tafereel. Behalve de slagschaduwen zijn ook de eigen schaduwen goed zichtbaar, hetgeen de plasticiteit van het beeld vergroot.

Strijklicht

De lichtstralen lopen bijna evenwijdig met het belichte oppervlak. Het licht lijkt over het vlak te strijken. Alle oneffenheden in een vlak worden door strijklicht zichtbaar.

Verkorting

De lengte van de vorm lijkt korter dan hij in werkelijkheid is. Verkorting ontstaat wanneer een lange vorm naar de toeschouwer is gericht. De lengte is daardoor niet in de volle lengte zichtbaar.

Doorkijkje

Bij een doorkijk wordt de toeschouwer uitzicht geboden op de ruimte in de achtergrond van een voorstelling. Wat niet zichtbaar is wordt overlapt door de voorgrond.

Trompe l'oeil

In de barok vervaardigde men de indrukwekkende plafondschilderingen in centraal perspectief, waarbij de indruk werd gewekt dat er geen plafond meer was. Zo'n plafond is slechts vanuit één standpunt helemaal correct te bekijken.

Figuratief

Vertoont duidelijke overeenkomsten met de zichtbare werkelijkheid.

Stileren

Overbodige details weglaten, vereenvoudigen.

Abstraheren

Steeds minder naar de aanschouwing en steeds meer naar de verbeelding werken.

Deformeren

Door verschuiving, verdraaiing, verkleining enz. kunnen herkenbare vormen zo worden veranderd dat ze duidelijk verschillen met het beeld van de realiteit.

Abstract

Er zijn geen voorstellingsaspecten die (nog) doen denken aan de bestaande, zichtbare of herkenbare werkelijkheid.

Textuur

Sommige materialen zijn glad, andere voelen harig, korrelig of ruw aan.

Constructief

Geometrische figuren (vierkant, driehoek, cirkel) en stereometrische vormen (cilinder, kegel, bol, kubus, piramide) overheersen.

Organisch

Afgeleid van plantaardige, dierlijke of menselijke vormen.

Statisch

In rust, stabiel (plaatsing langs horizontale en verticale lijnen, op grondlijnen en in regelmatige geometrische figuren)

Dynamisch

Beweeglijk (composities langs schuine en gebogen lijnen, asymmetrisch)